

מאמר סה

שיטת רשב"י להכניס כל אחד בבית מדרשו כדי שלא תשתכח תורה מישראל

מן השמים נסתב שרשב"י יגרום למינוי רבי אלעזר בן עזריה לנשיא, כדי שיכניס לבית המדרש גם מי שאין תוכו כבדו * רבותינו בכרם כיבנה כשראו שרכן גמליאל מכניס רק מי שתוכו כבדו הבינו שעתידה תורה שתשתכח מישראל * רשב"י בעל תורת הסוד ידע שעולם השכירה קדמה לעולם החיקון, לכן יעסוק אדם תחילה שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

[א]

"ואתו תלמיד רבי שמעון
בן יוחאי הזה"

והנה הגענו בחסידי ה' אל סיום המערכה הקדושה בין כל התנאים הקדושים, אשר אחרי כל האריכות ממש בסוף הסיפור, מגלים לנו חכמינו ז"ל מי היה אותו תלמיד שגרם לכל הסיפור הזה: "ואתו תלמיד רבי שמעון בן יוחאי הזה". מפרש רש"י: "ואתו תלמיד ששאל תפלת ערבית רשות או חובה רשב"י הוא".

ויש לתמוה, מדוע בחרו חכמינו ז"ל להסתיר בתחלת הסיפור את זהותו של אותו תלמיד: "תנו רבנן מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע", ולא רצו לגלות לנו תיכף ומיד

שמדובר כאן מהתנא הגדול רבי שמעון בן יוחאי, ורק אחרי שהאריכו בספור הארוך והמרתק ממש בסוף מגלים לנו חז"ל: "ואתו תלמיד רבי שמעון בן יוחאי הזה", הלא דבר הוא.

ולכאורה היה אפשר ליישב, כי מתחלה לא רצו חז"ל

לגלות שתלמיד זה היה רשב"י, כדי שלא נתפלא מדוע גרם למחלוקת גדולה הלא תלמיד חכמים מרבים שלום בעולם, אך כשאנו רואים שבסופו של דבר דוקא ממחלוקת זו נתרבה השלום ביניהם וחזר רבן גמליאל לנשיאותו, לכן דוקא אז מסיים הגמרא: "ואתו תלמיד רשב"י הזה". כלומר עכשיו בסופו של דבר שעשו שלום ביניהם, כבר אפשר לגלות מי

היה תלמיד זה שגרם לכל זה. אולם מלבד כל זה יש כאן שאלות ותמיהות רבות שמצריכים ביאור המתעלם על הלב, ונפרטם אחד לאחד:

א. הגה"ק החיד"א בספרו "פתח עינים" (על הגמרא שם) מתפלא על רשב"י, הלא מצינו בגמרא (כ"ק ע"ד): שרבי יהושע היה אב בית דין, אם כן אחרי ששאל רשב"י את רבי יהושע וקיבל ממנו תשובה שתפלת ערבית רשות, מה ראה לשאול שוב גם את רבן גמליאל שאלה זו. ואם רצה לשאול את רבן גמליאל משום שהיה הנשיא, אם כן מה ראה לשאול מקדם את רבי יהושע.

ב. יש לתמוה, אחרי שענה רבן גמליאל לרשב"י שתפלת ערבית חובה, מה ראה על ככה התנא הגדול רשב"י לגלות לרבן גמליאל: "והלא רבי יהושע אמר לי רשות", האם לא העלה על דעתו הקדושה שהוא גורם בכך ללבות את אש המחלוקת, בין שני התנאים הגדולים רבן גמליאל הנשיא ורבי יהושע האב בית דין, שכבר בעבר היה סכסוך ביניהם.

ג. ואם זה אינו מספיק, אנו רואים שרשב"י המשיך כאילו להגדיל המחלוקת ביניהם, כשאמר לו רבן גמליאל: "המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש", ואכן: "כשנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה". וכתוצאה מכך התחיל הסכסוך בין רבן גמליאל שאמר לרבי יהושע: "והלא

משמך אמרו לי רשות". וצריך להבין מה עלה על דעתו הגדולה והקדושה של רשב"י לעשות כן, ומה גם שהיה מתלמיד רבי עקיבא שכבר נעשו על שלא נהגו כבוד זה לזה, ואין ספק שרשב"י היה נזהר בענין זה ביותר וכפרט בכבוד הנשיא. [הביאור על כך נבאר במאמר הבא].

פתח דברינו יאיר לכאר כל זה על פי מה ששינוי בגמרא (שבת קלח): מחלוקת עצומה בין רשב"י לשאר החכמים, האם עתידה תורה שתשתכח מישראל או לא:

"תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לחרם כיבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר (עמוס ח יא) הנה ימים באים נאום ה' אלוקים והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה', וכתיב (שם יב) ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו..."

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לז כא) כי לא תשכח מפני זרעו, אלא מה אני מקיים, ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד".

וצריך ביאור לשם מה הודיעו לנו חכמינו ז"ל שנכנסו בכרם כיבנה. ויש לומר דהנה כבר הבאנו את הגמרא, שרבן גמליאל בהיותו נשיא

הפסק: החידוש הזה לכם) בתוספת ביאור מספרים הקדושים, כי היות שכבר העיד החכם מכל אדם (קהלת ז כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". נמצא שיש חשש שאם יכשל האדם באיזה חטא יפול ברוחו ויבא לידי יאוש שכבר אין לו תקנה.

לכן הקדים הקב"ה רפואה למכה כמה שברא עולמות והחריבן באומרו: "יתהוין לא הניין לי", עד שברא העולם הזה כרצונו ואמר: "דין הניין לי". ומוזה יוכל כל אחד מישראל ללמוד לקח נשגב בעבודת ה', שאפילו אם מתחלה לא הצליח לעבוד ה' כראוי בלי פגם, עדיין יש לו תקוה לתקן הכל כראוי, שהרי מסיבה זו בנה הקב"ה עולמות והחריבם עד שכנה את העולם כתיקונו עכ"ה ק'.

על פי האמור מבואר בספרים הקדושים שכן הוא בכל דבר בעולם הן בגשמיות והן ברוחניות שהשכירה קודמת לחיקון, בגשמיות שאין זרע יכול לצמוח מן האדמה אלא אם כן נרקב תחלה, וכן מצינו בתחלת הבריאה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום... ויאמר אלקים יהיה אור ויהי אור". הרי לנו שמתחלה היה תוהו ובוהו וחושך ורק אחר כך נתגלה האור. לכן הקדים הקב"ה במעשה בראשית לילה לפני יום כמו שכתוב: "ויחי ערב ויהי בוקר יום אחד". וכן הוא להלכה (חולין פג.) שכל מקום היום הולך אחר הלילה, כי הלילה הוא חושך בבחינת עולם

בתורה שלא לשמה, הנה בסופו של דבר מנוח שלא לשמה בא לשמה. אך להבין ענין זה ביתר שאת, נקדים מה שידוע יסוד גדול בתורת הנסתר, שלפני שברא הקב"ה את עולם התיקון, קדם לכן עולם השכירה שהם עולמות שנשברו ולא נתקיימו. ויש לזה אסמכתא מפורשת במדרש (בי"ר ג ז): "מלמד שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו, אמר דין הניין לי יתהוין לא הניין לי". וכמו שביאר ענין זה הרמ"ע מפאנו בספר "כנפי יונה", שכמו שאנו רואים בורע הנורע באדמה, שלפני שהוא מתחיל לצמוח הוא מתקרב והופך כמעט לאין, שזוהו בבחינת התבטלות שלפני ההתחדשות, כן עולם השכירה שלפני עולם התיקון הוא בבחינת התבטלות שלפני ההתחדשות.

והנה הגם שענין זה של השכירה מכון לעולמות עליונים נשגבים ורוחניים שאין לנו השגה בהם, מכל מקום יש לזה גם משמעות גדולה לעבודת ה' וכפי שמבואר בספרים הקדושים, כי לכאורה יש לתמוה הפלא ופלא, התינת אצל בשר ודם שכונה בנין שיין לומר, שמתחלה לא הצליח לבנות כרצונו ולבסוף הצליח, אבל אצל הבורא יתברך שמו שהוא כל יכול איך יעלה על הדעת לומר, שמתחלה בנה עולמות שלא מצאו חן בעיניו ולכן החריבן עד שכנה עולם הזה כרצונו, וכי מי עיכב בידי יתברך שמו לבנות חיקף ומיד עולם כרצונו.

אך ביאור הענין הוא כמו שכתב ב"נועם אלימלך" (פרשת בא על

לפי זה נראה לומר, כי כאשר ראה רשב"י שרבן גמליאל הנשיא אינו מכניס בבית המדרש רק תלמיד שתוכו כבור, הנה כדרכם של צדיקים השיג ברוח קדשו שכדי שלא תשתבח תורה מישראל כפי שחששו חכיריו בכרום ביבנה, מוטלת עליו החובה לפעול שיחול כאן איזה שינוי, שיגרום לכך להכניס בבית המדרש גם מי שאין תוכו כבור.

ואכן כתוצאה מפעולתו אמנם גרם מחחלה לסכסך בין רבן גמליאל ורבי יהושע, אבל כסופו של דבר לא רק שהשלימו ביניהם ונתקיים בהם: "תלמידי חכמים מוכנים שלום בעולם", אלא בנוסף על כך בתקופה הקצרה ששימש רבי אלעזר בן עזריה כנשיא, נתבטלה גזירת רבן גמליאל והכניסו לבית המדרש כל תלמיד אפילו אם אין תוכו כבור, ובוזה הציל שכחת התורה מישראל וכמו שאמר: "חס ושלום שתשתבח תורה מישראל".

[ב] בתורת הנסתר עולם השכירה קודם לעולם התיקון

כעת הבה ונתעמק יותר בענין זה, מדוע דוקא רשב"י בעל תורת הסוד היה זה שפעל לכן, להכניס בבית המדרש אפילו תלמיד שאין תוכו כבור, ובפשטות הכוונה כמבואר בגמרא (פסחים נ:): "אמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". נמצא לפי זה, שאפילו אותו תלמיד שאין תוכו כבור אם יעסוק

היה מכריז ואומר: "כל תלמיד שאין תוכו כבור לא יכנס לבית המדרש". וכבר כתבנו שרבן גמליאל זה שנתווכח עם רבי יהושע היה רבן גמליאל דיבנה, כי כן מפורש במשנה (ו"ה כה). כשגזר רבן גמליאל על רבי יהושע, לבא אליו עם מקלו וממונו ביום הכפורים שחל לפי חשבונו: "נטל מקלו ומעותיו בידי וחלץ ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונו".

מעתה יש לומר כי כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, היה זה כימי נשיאותו של רבן גמליאל דיבנה, שגזר אומר שלא להכניס לבית המדרש רק תלמיד שתוכו כבור, ומכיון שמעטים הם בני עליה שהם במדרגה זו לעסוק בתורה לשמה בלי שום פניות, וכמו שאמרו חז"ל (סוכה מה:): "ראיתי בני עליה ורין מועטין". נמצא שאם ימשיכו במסורה זו שלא להכניס בבית המדרש רק מי שתוכו כבור יתמעטו לומדי תורה, וזהו שגרם להם לראות שאם ימשיך מצב זה כי אז: "עתידה תורה שתשתבח מישראל".

אמנם רשב"י שהתנגד לשיטה זו, משום שדגל בשיטתו של רבי אלעזר בן עזריה שצריך להכניס בבית המדרש כל אחד מישראל, כי אפילו מי שאין תוכו כבור מכל מקום מתוך שלא לשמה בא לשמה, וזאת היא סגולת עסק התורה שהמאור שבתורה יחזיר למוטב לעסוק בתורה לשמה, לכן הכריז ואמר: "חס ושלום שתשתבח תורה מישראל שנאמר כי לא תשבח מפני זדוני".

תוכו כבר, הוא משום שאזיל זו שתפלת ערבית רשות משום כל אחד מסוגל להתגרות עם וכמו כן מטעם זה ממש אי לעסוק תיכף ומיד בתורה לשמה, יבא לעסוק ומיד לשמה בלי שום יתגרה בו היצר, ובהכרח לעסוק ז שלא לשמה ומתוך שלא לשמה שמה. אולם רבן גמליאל שהכריז להכניס בבית המדרש מי שאין כבר, הנה הוא אויל לשיטתו ת ערבית חובה, כי כל אחד צריך את ה' בשלימות ואין לחוש זה בו היצר, וכמו כן צריך תיכף ומיד לעסוק בתורה לשמה.

ז' מבואר היטב מדוע כשרצה רשב"י לגרום למהפכה זו בבית המדרש גם תלמיד שאין כבר, הלך לברר ההלכה אם ערבית רשות או חובה, כי רצה גם את הפסק הלכה של רבן ל שתפלת ערבית חובה, שכל זה י' לומר שאין לו לאדם לחשוש יתגרה בו היצר, ורצה רשב"י לכן שיפסקו הלכה תפלת רשות, וכל זה כדי להוכיח שלא

כל אחד מסוגל להתגרות עם היצר, ומזה נלמד שלא כל אחד מסוגל להיות תיכף ומיד תוכו כבר, אלא בתחלת לימודו יעסוק בתורה שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ולכן צריך להכניס לבית המדרש גם מי שאין תוכו כבר.

למעשה ראוי להביא מה שמבואר בזהר הקדוש (שם), כי למרות שלא כל אחד מסוגל להכניע את כוחות הטומאה על ידי תפלת ערבית, מכל מקום ראוי שכל אחד יתפלל ערבית כדי שינצל מכוחות הטומאה ששולטים בלילה שלא יזיקו לו. ולהלכה כבר כתב הרי"ף על הגמרא (ברכות שם) שכעת כבר קבלנו עלינו להתפלל תפלת ערבית כחובה. וכן כתב הרמב"ם (תפלה פ"א ה"ו): "ואין תפלת ערבית חובה כתפלת שחרית ומנחה, ואף על פי כן נהגו כל ישראל ככל מקומות מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלוה עליהם כתפלת חובה". ועיין בטור (א"ח סי' רלה) אחרי שכתב שתפלת ערבית אינה חובה כתב: "ומכל מקום מצוה איכא ואין לבטלה".

רשב"י השיג גלגולי הנשמות הקדושות של רבן גמליאל רבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה מאמר סו

הרמ"ע מפאנו: "הרן נתעבר ביהושע כהן גדול הלא זה אור מוצל מאש" * רבן גמליאל שאמר לרבי יהושע: "מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה", רמז שהוא גלגול יהושע כהן גדול שנכרך באש * רבי אלעזר בן עזריה הוא גלגול עזרא הסופר שהציל שכחת התורה מישראל, לכן הכניס לבית המדרש כל התלמידים כדי להציל שכחת התורה * הרן שמסר נפשו שלא לשמו, נתקיים אצלו "מתוך שלא לשמה בא לשמה" שנתגלגל ביהושע כהן גדול.

במאמר זה במסילה נעלה מה שנשאר לנו לבאר, כי מאחר שמן השמים נסחב שיגרום רשב"י בעל תורת הנסתר למאבק הקדוש הזה בין רבן גמליאל ורבי יהושע, כדי לגרום בכך שיכניסו בבית המדרש גם תלמידים שאין תוכם כבר, מדוע אם כן נסחב מן השמים שהתגא רבי יהושע יהיה הכלי לגרום לתקון נפלא זה. עוד צריך ביאור מה שנסחב מן השמים הצלת שכחת התורה מישראל דוקא על ידי רבי אלעזר בן עזריה שצוה לסלק שומר הפתח ולהכניס כל התלמידים.

רחש לכי לבאר כל זה בדחילו ורחימו ברתת ובזיע, שכל ענינים הללו שנסחב מן השמים על ידי רשב"י: א.

סילוקו של רבן גמליאל מהנשיאות. ב. סילוקו על ידי המחלוקת לשם שמים בינו לרבי יהושע. ג. רבי אלעזר בן עזריה שנתמנה לנשיא במקומו של רבן גמליאל, כל זה כיוון בהשגתו הגדולה של התגא האלקי רשב"י בעל תורת הנסתר, כי מי לנו גדול מרשב"י שהיה בקי בגלגולי נשמות, כמו שהוא עצמו דרש בזהר הקדוש (פרשת משפטים צד): "פתח רבי שמעון ואמר, ואלה משפטים אשר תשים לפניכם, תרגום ואלו דנינא דחסדר קדמיהון, אלון אינון סודיון דגלגולא דינין דנשמתא".

לכן זכה בגדול קדושתו להשיג שורש נשמתם של כל המעורבים בפרשה קדושה זו, והשיג כי דוקא הם נבחרו על ידי ההשגחה העליונה לגלגל

הזכות, להכניס לבית המדרש גם מי שאין חוכו ככרו כדי שלא תשחכת תורה מישראל. והנה הגם שברוך כלל אין ראוי להאריך בענינים גזוים אלו, ובפרט לאנשים פשוטים כמונו אשר לב יודע מרת נפשו, אולם לפעמים יש בהם חיוזק גדול לאיש ישראל, לראות ולהשכיל איך שכל מה שנעשה תחת השמש הוא בהשגחת המשגיח בחשבון נפלא ומדקדק, ומה' נבקש שיוליכנו בדרך אמת, ושלא יאמר פינו דבר שלא כרצונו.

[א]

"מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה"

שנינו באבות דרבי נתן (פרק יד משנה ג): "חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי לכולן קרא להן שמות... ליהושע בן חנניא קרא לו (קהלת ד יב): חוט המשולש לא במהרה ינתק". ונתייגעו המפרשים לבאר מה היתה כוונתו שקרא עליו דוקא מקרא זה: "חוט המשולש לא במהרה ינתק". ונראה לענ"ד לומר בדחילו ורחימו, כי רבן יוחנן בן זכאי נתכוון כאן לדבר עמוק ונפלא בענין שורש נשמתו של רבי יהושע בן חנניא, ומי לנו גדול כרבן יוחנן בן זכאי שאכן מתאים לכך, כפי שהעידו עליו חכמינו ז"ל בגמרא (סוכה כח):

"אמור עליו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורים... שיחת מלאכי השרת

ושיחת שדים ושיחת דקלים... דבר גדול מעשה מרובה, דבר קטן הויות דאבי ורבא".

נקדים מה ששנינו בגמרא (ברכות כח) אחרי שפיתרו את רבן גמליאל מנשיאוחו ומינו את רבי אלעזר בן עזריה במקומו, התפתח ויכוח בעניני הלכה בין רבן גמליאל ורבי יהושע, עד שבסופו של דבר ניצח רבי יהושע את רבן גמליאל שהורה לדבריו. כאשר ראה רבן גמליאל את גודל כח התורה של רבי יהושע שוכה לכוון להלכה, החליט ללכת לביתו כדי לפייסו על שפגע בו בהיותו נשיא. מספרת הגמרא:

"כי מטא לכיתה חזיניה לאשיחא דכיתיה דמשחור, [כשעלה רבן גמליאל לביתו של רבי יהושע ראה שכותלי ביתו שחורות], אמר לו מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה [עושה פחמים, ויש אומרים נפח. רש"י], אמר לו [רבי יהושע] אוי לו לדור שאתה פרנסו, שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים כמה הם מתפרנסים וכמה הם ניזונים. אמר לו [רבן גמליאל] נענית לך [דברתי למוך יתור מן הראוי] מחול לי, לא אשגח ביה רבי יהושע, אמר לו רבן גמליאל שוב, עשה בשכיל כבוד אבא נתפייס".

והנה מן הראוי להתבונן בסוד שיח שרפי קודש בין הני שני תנאים, מה נתכוון רבן גמליאל בכך שאמר לו לרבי יהושע כשרצה לפייסו: "מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה". ומה השיב לו רבי יהושע: "אוי לו לדור

שאתה פרנסו, שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים כמה הם מתפרנסים וכמה הם מזונים". ואין ספק שכדרכם של התנאים טמנו כזה ענינים נשגבים.

נקדים מה שתמה בשו"ת תשב"ץ (ח"א סימן קמב) על כך שרבי יהושע היה פחמי, הלא מבואר בגמרא (קידושין ע:): "כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור, אסור בעשיית מלאכה בפניו שלשה". ופירש רש"י: "שגנאי הוא ושלפלות לדרר שכפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו". ואם כן רבי יהושע שהיה אב בית דין איך עשה מלאכה בפני שלשה.

ותירץ כי רבי יהושע עשה מלאכתו בצנעה, לכן לא ידע רבן גמליאל מזה שאומנתו פחמי, ומכל מקום אמר עליו רבי יהושע אוי לו לדור שאתה פרנסו, כי עליו היה הדבר מוטל לדאוג לכך שלא יתפרנס בצער. עוד תירץ שבאמת רבי יהושע לא היה פחמי, אלא שבגלל שהיה עני וכותלי ביתו שחורים, חמה עליו רבן גמליאל מדוע לא סידר ביתו הלא כל הרואה יאמר שפחמי אתה, על זה השיב לו רבי יהושע אוי לו לדור שאתה פרנסו, שאין אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים כמה הם מתפרנסים ואיך דואג לגדלם משל ציבור.

[ב]

נשמתו של יהושע כהן גדול אוד מוצל מאש **אמנם** כא ראה מה שמצינו על זה דברים עמוקים בספר "גלגולי נשמות" להמקובל האלקי הרמ"ע

מפאנו (סימן סא) שקיבל מרבו הר"ק רבי ישראל סרוק זצ"ל, שקיבל מרבו קדוש עליון רבם של כל המקובלים רבינו האריז"ל, והנה הם הדברים בלשון קדשו:

"רבי יהושע בהווא מעשה דרבן גמליאל פליג עליה, ושם אתמר מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה, הוא עיבור דיהושע כהן גדול (זכריה ג ב) הלא זה אוד מוצל מאש, וזהו שאמר פחמי אתה והושחרו פניו".

כדי להבין דבריו הקדושים ביתר שאת, נקדים מה שכתוב בדברי הנביא (זכריה ג א):

"ויראני את יהושע כהן גדול עומד לפני מלאך ה' והשטן עומד על ימינו לשטנו. ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר בירושלים, הלוא זה אוד מוצל מאש".

ופירש רש"י: "לשטנו, להשטינו על שהיו בניו נשואות נשים עכו"ם כמו שכתב בספר עזרא... יגער ה' בך השטן, יגער הקב"ה בך אתה השטן, ויגער ה' בך יגער ה' בך הוא הבוחר בירושלים, שלא תכנס לפניו לקטרג על הצדיק הזה, הלא ראוי הוא חכה לכן שהוצל מאש, השריפה. הלא זה אוד מוצל מאש, מפורש באגדת חלק (סנהדרין גג). שהושלך עם אחאב בן קוליא וחזירו לאור".

ולכאורה אינו מובן מה שהשיב לו הקב"ה: "הלא זה אוד

מוצל מאש", וכי משום שניצל מן האש שוב אין עליו קטרוג מה שבניו נשאו נשים נכריות. ונראה לכאור הענין בזה על פי המבואר בגמרא (שם), כי אחאב בן קליה וצדקיה בן מעשיה שניהם היו נביאי שקר, וכאשר באו לנבוכדנצר כאילו בשליחותו של הקב"ה בנביאות שקר, החליט לבחון אותם כפי שבחן את חנניה מישאל ועזריה על ידי שישליך אותם לכבשן האש לראות אם יצילו, השיבו לו נביאי השקר, שחנניה מישאל ועזריה זכו להינצל משום שהיו שלשה ואילו אנו רק שנים.

אמר להם נבוכדנצר שיבחרו להם עוד אחד כדי שיהיו שלשה, החליטו לבחור כיהושע כהן גדול בחושבם שזכותו תגן גם עליהם שינצלו מן האש. וזקן נבוכדנצר את שלשתם לתוך כבשן האש, ושני נביאי השקר נשרפו באש כקליות שרופות, ואילו יהושע כהן גדול ניצל מן האש ורק בגדיו נחרכו מן האש. שואל הגמרא: "מאי טעמא איענש, אמר רב פפא שהיו בניו נושאין נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן".

לפי זה מבואר היטב מה שגער הקב"ה בשטן, על שהעניז לקטרג על יהושע כהן גדול שבניו נשאו נשים נכריות ולא מיחה בהם, באמרו: "הלא זה אוד מוצל מאש", כלומר איך אתה בא לקטרג על קדושו זה שמסר נפשו על קדושת השם.

ואם תאמר הלא חטא במה שלא מיחה בבניו שנשאו נשים נכריות, על כך אמר לו הקב"ה: "הלא זה אוד

מוצל מאש", כלומר הלא אתה רואה שכשנזרק לתוך האש נחרכו בגדיו, ורק גופו ניצל משריפה כאוד מוצל מאש, וכל זה כעונש על שלא מיחה בבניו, אם כן כבר קיבל בכך את העונש ואין לך רשות לקטרג על צדיק זה.

[ג]

הרן בן תרח שנשרף באש נתגלגל כיהושע כהן גדול
עתה הבה נחבונן בעוד צלע שקרם לשני האישים יהושע כהן גדול ורבי יהושע. כחוב סוף פורשת נח (בראשית י"א כח): "וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשרדים". ופירש רש"י בשם מדרש אגדה:

"על פני תרח אביו, שעל ידי אביו מת, שקיבל תרח על אברם בנו לפני נמורד, על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו, אם אברם נוצח אני משול, ואם נמורד נוצח אני משול. וכשניצל אברם אמר לו להרן, משל מי אתה, אמר להם הרן משל אברהם אני, השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשרדים".

אומר על כך הרמ"ע מפאנו ב"גלגולי נשמות" (סימן מה):

"הרן נתעבר כיהושע כהן גדול, הלא זה אוד מוצל מאש, כי הרן הוא שנמורד שרפו בכבשן אש, כי אמר אהיה מכת המנצח, וכשראה לאברהם אבינו עליו השלום שלא נשרף, אז נמורד שרפו להרן, ועתה בא כיהושע כהן גדול והוא תיקנו, ורצה הקב"ה להצילו על שמת

כבשן אש על קידוש השם, לכן עתה הצילו פעם הזאת".
נמצינו למדים מדבריו הקדושים שיש כאן חוט המשולש, ראשיתו הרן אחי אברהם שנשרף בכבשן האש על קידוש השם, משום שאמר שהוא בצד של אברהם אבינו, והגם שלא נתכוון לגמרי לשם שמים כי בחן תחלה מי ינצח, עם כל זאת מאחר שסוף כל סוף נשרף על קדושת השם, שילם לו הקב"ה את שכרו בבחינת (שמואל ב' י"ד): "וחשב מחשבותי לכלית ידך ממנו נדח", והורידו שוב בעולם הזה בגלגול יהושע כהן גדול, שגם אז נשלך לכבשן האש על ידי נבוכדנצר, ומאחר שאז היתה כוונתו לשם שמים כי היה צדיק גדול זכה להינצל משריפה, אלא שבגדיו נחרכו משום שלא מיחה בבניו, ואז בא שוב פעם שלישית בגלגול רבי יהושע אב בית דין.

ועתה בא וראה כי מכאן יש לנו הוכחה ברורה לשיטתו של הנשיא החדש רבי אלעזר בן עזריה שבא במקומו של רבן גמליאל, וקבע שראוי להכניס לבית המדרש גם תלמיד שאין תוכו כבדו, שהרי אנו רואים אצל הרן אחי אברהם שלא היה תוכו כבדו, שמסר נפשו על קדושת השם שלא לשם שמים, בחושבו שניצל כמו אברהם, ועם כל זאת זכה להתגלגל כיהושע כהן גדול שמסר נפשו לשם שמים. ואכן כך נקבע להלכה (אבות א' א): "והעמידו תלמידים הרבה". ופירש הרע"ב: "לאפוקי מרבן גמליאל דאמר כל תלמיד שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש".

הנה כי כן למדנו מכאן מושג חדש בפירוש המאמר (פסחים ג'): "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא יזכה לעסוק בתורה ומצוות לשמה, הנה מכיון שלא ידח ממנו נדח הרי "שמתוך שלא לשמה בא לשמה". כלומר שיתגלגל ויבא שנית בעולם הזה לעסוק בתורה ומצוות לשמה, כפי שקרה להרן אחי אברהם שזכה להתגלגל שנית בגלגול יהושע כהן גדול, שאז מסר נפשו על קדושת השם לשם שמים וזכה להינצל ממות לחיים.

[ד]

מעתה יאירו עינינו להבין עומק דבריו של רבן יוחנן בן זכאי, שקרא "חוט המשולש לא במהרה ינתק"
יהושע בן חנניא
להלמידו רבי יהושע בן חנניא: "חוט המשולש לא במהרה ינתק". ולפי האמור נראה שנתכוון לומר בזה, כי בגלגול שליש זה כבר זכה רבי יהושע לתקן את כל הגלגולים הקודמים שלו, באופן שאצלו נשלם החוט המשולש: א. הרן בן תרח שמסר נפשו שלא לשמה, בחושבו שניצל משריפה כמו אברהם. ב. יהושע כהן גדול שמסר נפשו לשם שמים וזכה להינצל משריפה, אבל היה בו פגם שלא מיחה בבניו. ג. רבי יהושע בן חנניא שגמר את התיקון בשלימותו, ונתקיים אצלו: "חוט המשולש לא במהרה ינתק", כי כל השלשה נתקנו אצלו בתכלית השלימות.

כיון שבאנו לידו כך יאיר לנו להבין מה שנתבאר לעיל, כי מה שנכתב מן השמים לרשב"י לסכסך בין רבן גמליאל ורבי יהושע, הוא משום שהשיג ברוח קדשו שכדי שלא תשכח תורה מישראל, צריך לבטל הגזירה הקשה של רבן גמליאל: "כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לבית המדרש", והכניס לבית המדרש גם תלמיד שאין תוכו כבדו. ושאלנו מה ראה על ככה להשתמש דוקא עם רבי יהושע כדי לחולל מהפכה זו.

אך לפי המבואר הענין הוא נפלא. שהרי אין לך הוכחה יותר גדולה מהחוט המושלשל של רבי יהושע עצמו, שאכן ראוי להכניס לבית המדרש גם תלמיד שאין תוכו כבדו, שהרי אנו רואים כי הן בן תרח לא היה תוכו כבדו, שהרי מסר נפשו על קדושת השם רק משום שחשב שינצל כמו אברהם.

והנה עם כל זאת אנו רואים שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שזכה להתגלגל ביהושע כהן גדול שמסר נפשו על קדושת השם לשם שמים וניצל מכבשן האש, ואף שהיה בידו פגם שלא מיחה בבניו, הנה גם זה נתקן כשנתגלגל פעם שלישית ברכי יהושע בן חנניא. ומהו השכיל רשב"י להבין שדוקא רבי יהושע צריך להיות זה שעל ידו תתחולל המהפכה, לבטל הכרזתו של רבן גמליאל שלא להכניס בבית המדרש כל תלמיד שאין תוכו כבדו.

מכל האמור נזכה להבין שיח סוד שרפי קודש בין רבן גמליאל ורבי יהושע כשעלה רבן גמליאל

לפיפיו, דהנה רבן גמליאל אמר לו: "מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה", הכוונה בזה כמו שכתב הרמ"ע מפאנו, שרמז לו שהוא גלגול יהושע כהן גדול: "הלא זה אוד מוצל מאש". שניצל מכבשן האש אלא שכבדו נחרכו באש. ונראה לומר כי רבן גמליאל רצה לרמז לו בכך, כי הן אמת שיהושע כהן גדול היה צדיק גדול וזכה להינצל מכבשן האש, אבל מאחר שבגדו נחרכו משום שלא מיחה בבניו, אם כן אחת רבי יהושע בהיותך הגלגול שלו, עליך מוטל לתקן הפגם שלא מיחה בעושי עוולה, הנה כי כן מדוע עמדת בצד ולא מחית על כבודי ועל כבוד בית אבא שלשלת הלל הזקן כשהורידו אותי מהנשיאות.

על כך השיב לו רבי יהושע: "אוי לו לדור שאתה פרנסו". רמז לו בזה שהיה הכרח לפטר אותו מהנשיאות, כדי לבטל גזירתו שלא להכניס בבית המדרש תלמיד שאין תוכו כבדו. והנה שאמר לו רבי יהושע, מכיון שאתה מכיר שורש נשמתו בבחינת חוט המושלשל, היה לך ללמוד מזה שראוי להכניס לבית המדרש גם תלמיד שאין תוכו כבדו, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, כמו שקרה להרן שלא היה תוכו כבדו, ובסופו של דבר מתוך שלא לשמה בא לשמה בגלגול יהושע כהן גדול, ואם כן "אוי לו לדור שאתה פרנסו", שאין אתה רוצה להכניס בבית המדרש מי שאין תוכו כבדו.

וזהו שהוסיף רבי יהושע לומר לו: "שאי אתה יודע בצערך של

תלמידי חכמים", כמה קשה להם לעסוק מיד בתורה לשמה כי היצר הרע מתגרה בהם, כמו שהביא ב"תולדות יעקב יוסף" (פרשת חוקת) בשם מורו ורבו הבעש"ט הקדוש זי"ע, כי מטעם זה דקדקו חז"ל לומר: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה", כי בתחילת הדרך בהכרח לעסוק שלא לשמה כדי שלא יתגרה בו היצר.

וזהו שאמר: "שאי אתה יודע בצערך של תלמידי חכמים כמה הם מתפרנסים וכמה הם נוזנים", ומאחר שהם מתפרנסים בצער זה גורם שבתחילת דרכם מתערבת בהם מחשבה שלא לשמה, שיוזכו להתפרנס בוכות עסק התורה, ורק בהמשך מתוך שלא לשמה בא לשמה.

[ה]

רבן גמליאל גלגול נחמיה, רבן אלעזר בן עזריה גלגול עזרא בדרך זו במסילה נצלה לבאר גם כן. מדוע נסתב הדבר שדוקא רבי אלעזר בן עזריה נתמנה מן השמים לנשיא במקומו של רבן גמליאל, והוא היה זה שצוה לסלק שומר הפתח ולהכניס לבית המדרש גם תלמיד שאין תוכו כבדו, על פי המבואר ב"ספר הגלגולים" להרמ"ע מפאנו (פרק סה): "ענין מה שאמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה, ואמר שהיה היה עשירי לעזרא, כי הוא היה עזרא ברא דגלגולא". מבואר מזה כי רבי אלעזר בן עזריה היה גלגול עזרא הסופר.

ועתה בא וראה מה שמבואר בגמרא (סוכה כ): "כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה". הרי מבואר שעזרא הסופר זכה להציל שכתת התורה מישראל, לכן נסתב הדבר מן השמים שימנו החכמים דוקא את רבי אלעזר בן עזריה שהיה גלגול עזרא במקומו של רבן גמליאל, כי היות שכבר זכה להציל פעם שכתת התורה מישראל, הרי כלל גדול הוא (שבת לב): "שמגלגלין זכות על ידי זכאי", לכן ראוי שיציל גם הפעם שכתת התורה מישראל, על ידי שיכניס לבית המדרש גם תלמיד שאין תוכו כבדו.

והנה מאחר שבגלגולי נשמות אנו עוסקים, אז הבה ונראה עוד נפלאות התורה, כי מה שגרם רשב"י לסכסך בין רבן גמליאל ורבי יהושע, הוא משום שהשיג ברוח קדשו, כי לצורך חיקון נשמתו של רבן גמליאל בחזרת הגלגול, נסתב מן השמים להוריד אותו מנשיאותו, וכמה עמקו דברי חכמנו ז"ל שראו הכל ברוח קדשם, שכל התנאים שהם חלק בלתי נפרד בסיפור זה: רבן גמליאל הנשיא, רבי אלעזר בן עזריה שנתמנה לנשיא במקומו, וגם מה שבסופו של דבר נתחלקו בנשיאות ביניהם, כאשר רבן גמליאל משמש בתור נשיא שלשה שבחות ורבי אלעזר בן עזריה שבת אחת, הכל נעשה בחשבון נפלא לפי שורשם בגלגולי נשמות.

נקדים מה שגילה לנו המקובל האלקי הרמ"ע מפאנו בספר "גלגולי נשמות" (סימן ד) בענין שורש

נשמחם של רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה:

"רבי אלעזר בן עזריה כשנעשה נשיא אמרין התם בברכות (דף כז:) שהוא עשירי לעזרא והוא כהן ועשיר, הוא גלגול דעזרא... ורבן גמליאל הוא גלגול נחמיה, ועל כי אמר נחמיה זכרה לי אלקי לטובה, נטרד רבן גמליאל מנשיאותיה בההיא מעשה דברכות, כשם שלא נקרא הספר נחמיה על שמו".

ביאור דבריו הקדושים, על פי מה ששנינו בגמרא (סנהדרין גג:):

"מכדי כל מילי דעזרא נחמיה בן חכליה אמרנהו, ונחמיה בן חכליה מאי טעמא לא איקרי סיפרא על שמיה. אמר רבי ירמיה בר אבא, מפני שהחזיק טובה לעצמו שנאמר זכרה לי אלקי לטובה". ולפי זה מגלה לנו הרמ"ע מפאנו, כי נחמיה בן חכליה נתגלגל ברבן גמליאל, שנענש באיבר הנשיאות כדי לתקן מה שהחזיק טובה לעצמו בגלגול הראשון.

אמנם בדרך אגב אנו למדים מדבריו עוד חידוש גדול, מדוע היה זה דקא רבי אלעזר בן עזריה שנתמנה לנשיא במקומו של רבן גמליאל, כי כמו שלא זכה נחמיה שהספר שלו נקרא על שמו כי אם על שמו של עזרא הסופר, הרי שעזרא לקח ממנו את שמו, כן כשאביב רבן גמליאל את נשיאותו בגלגול שהחזיק טובה לעצמו בגלגול הראשון, הנה היה זה דקא רבי אלעזר בן עזריה שהוא גלגול עזרא שלקח ממנו את נשיאותו.

פליאה נשגבה הלא אנו רואים שיש בתנ"ך ספר נחמיה

בענין זה ראוי להביא חידוש נפלא שכתב הגה"ק החיד"א זצ"ל ב"מראית עין" על הגמרא (סנהדרין גג:), שהספר לא נקרא על שמו של נחמיה משום שהחזיק טובה לעצמו, והנה לשונו:

"יש לחקור דעין רואה דזה כמה מאות שנים וכפרט מעת שיצא הדפוס בעולם, דיש ספר עזרא לחוד וספר נחמיה לחוד. ולומר שהוא במקרה או בטעות לא הוצא לנו, דידוע דהכל מן השמים בדקדוק גמור וכפרט בעניני קדושה כאלה. ואפשר כמה שכתב משם הרב עיר וקריש מהר"ר ישראל סרוק ז"ל, דרבן גמליאל עבר מן הנשיאות כשכיל זה, אם כן בכמה זמן שלא נקרא הספר על שמו ועד אחר הכושה והצער שסבל רבן גמליאל, בזה נתקן זה הדקדוק, ולכן אחר כך נקרא הספר על שמו.

ומדברי הש"ס נראה, דהיה ראוי דכל הספר בין חלק שהיה נקרא עזרא בין חלק נחמיה, הכל היה ראוי שיקרא ספר נחמיה, ולכן אף שנתקן הדקדוק שהיה על נחמיה, אינו בדין שעתה יקרא הכל ספר נחמיה, דכבר זכה עזרא ונקרא על שמו ואינו ראוי שלא יזכר עזרא ח"ו".

ולכן מן השמים עשו שיחיה הספר שני חלקים, חלק אחד יהיה נקרא

עזרא מאחר שזכה כמה מאות שנים שנקרא ספר עזרא, וחלק אחד יקרא נחמיה שנתקן מה שדקדקו מן השמים עליו, בכמה זמן שלא נקרא הספר על שמו ומה שנצטער רבן גמליאל לכפר מה שהחזיק טובה לעצמו. ומיהו כיון דמעיקרא לא היה אלא ספר אחד ונקרא הכל ספר עזרא, הגם שאחר כך נחלק לשנים אינו נחשב כי אם אחד מכ"ד ספרים, ועזרא ונחמיה נחשבים ספר אחד ממנין כ"ד ספרי חנ"ך הקדושים".

ויש להעיר שכאשר נתבונן נראה שכל החזיון הזה קרה לרבן גמליאל ולרבי אלעזר בן עזריה, כי אחרי שהלך רבן גמליאל לביתו של רבי יהושע לפייסו, הלך רבי יהושע לבית המדרש להשתדל שיחזירו את רבן גמליאל לנשיאותו, ואז נתלכטו החכמים: "היכי נעביד [מה נעשה]. נעבריה [אם נעביד את רבי אלעזר בן עזריה מנשיאותו, הרינן גמרי מעלין בקודש ואין מורידין, נדרוש מר חדא שבתא ומר חדא שבתא. [אם נעשה שרבן גמליאל ידרוש שבת אחד ורבי אלעזר בן עזריה ידרוש שבת אחד], אחי לקנאויי [אולי יקנא בו רבן גמליאל], אלא לדרוש רבן גמליאל חלתא שבת [שלשה שבתות] ורבי אלעזר בן עזריה חדא שבתא" [שבת אחד].

הרי מבואר כי בסופו של דבר אחרי שתקן רבן גמליאל לפייס את רבי יהושע, שימשו רבן גמליאל ורבי

אלעזר בן עזריה כנשיאים בשותפות, ואם כן דבר זה מתאים להפליא עם מה שחידש הגה"ק החיד"א זצ"ל, שאחרי שתקן רבן גמליאל שהיה גלגול נחמיה על ידי הפגם שנתמיה החזיק טובה לעצמו, כשפיטרו אותו מנשיאותו, הסכימו חז"ל שוב להחזיר לנחמיה הנביא את כבודו שיקרא הספר על שמו.

אולם מכיון שכבר זכה עזרא שיקרא שם הספר עליו, הרי זה ממש כמו שלא רצו החכמים להעביד את רבי אלעזר בן עזריה שהיה גלגול עזרא מנשיאותו משום מעלין בקודש ואין מורידין, אלא שימש כנשיא יחד בשותפות עם רבן גמליאל, כן לא רצו חז"ל לבטל לגמרי את שמו של עזרא מהספר, אלא חילקו ספר זה שחציו נקרא על שמו של עזרא וחציו על שמו של נחמיה.

מכל האמור זכינו להבין מעט מזעיר מדוע נסתב מן השמים שיגורם רשב"י לכל הסכסוך הזה, כי מאחר שהשיג ברוח קדשו בתורת הגלגולים, שרבן גמליאל יש בו נשמת נחמיה שהחזיק טובה לעצמו, וכדי לכפר על זה הוא צריך לסכול צער הבושה של ההתפטרות מהנשיאות. בנוסף על כך ראה כי כדי להציל שכת התורה מישראל, צריך למנות במקומו לנשיא את רבי אלעזר בן עזריה גלגול עזרא הסופר, שכבר הציל פעם שכת התורה מישראל, וגם הפעם יבטל שכת התורה על ידי שיכניס לבית המדרש גם חלמיד שאין חוכו כבדו.

מאמר 10

המחלוקת בין רבן גמליאל עם רבי יהושע בחינת הכאת האורות כדי להמתיק הדינים

רבן גמליאל שורשו מדת הדין, לכן הקפיד שלא להכניס ממי שאין תוכו כבוד * רבי יהושע שורש מדת החסד ונרמז בשמו שהוא לשון יהושע * המתקת הדינים היא על ידי הכאת אורות החסדים באורות הגבורות * הרב עם תלמידיו נעשים אויבים זה לזה בבחינת הכאת האורות, ואינם זזים עד שעושים שלום בבחינת המתקת הדינים * המחלוקת בין רבן גמליאל לרבי יהושע הייתה בבחינת הכאת האורות כדי להמתיק הדינים, לכן נעשו אוהבים זה לזה.

פתח דברינו יאיר לבאר מאמר חכ
ז"ל בגמרא (קידושין ל:) שז
על מה שאמר דוד המלך נעים זמ
ישראל (ותהלים קכו ה):

"לא יבושו כי ידברו את או
בשער, מאי את אויבים בשער,
רבי חייא בר אבא, אפילו האב
הרב ותלמידיו שעוסקים בתורה ו
אחד נעשים אויבים זה את זה,
זוים משם עד שנעשים אוהבי
את זה, שנאמר את והב בסופו
תקרי בסופה אלא בסופה".

וצריך להבין איזה תועלת יש
שנעשים מתחלה אויבי
לזה, ולכאורה היה יותר טוב שיהיו
הזמן אוהבים זה לזה.

[א]

"לא יבושו כי ידברו
את אויבים בשער"

במאמר זה לקראת הסיום של המעשה
הנשגב של רבן גמליאל
הנשיא ורבי יהושע, שכרו כשמש כי
גם אחרי כל הביאורים אין לנו השגה
אפילו קצוה בעומק הדברים. אולם עם
כל זאת לכבוד ל"ג בעומר יומא
דהילולא של התנא האלקי רשב"י:
"כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו
כשעת הדחק", הגם שמכיר אדם מצבו
לבאר מקחו של צדיק מה שנסתבב מן
השמים, שהתנא האלקי רשב"י גם
למחלוקת לשם שמים בין רבן גמליאל
ורבי יהושע, אשר בסופו של דבר
השלימו כיניהם ונעשו אוהבים זה לזה.

לכן נסתבב מן השמים שיגרום
לסכסך דוקא בין רבי יהושע
ורבן גמליאל, כי מרבי יהושע שהיה
גלגול הון ויהושע כהן גדול, מוכח
שראוי להכניס לבית המדרש גם
תלמיד שאין תוכו כבוד, כי מתוך
שלא לשמה יבא לשמה, ועל ידי
סכסוך זה נתמנה רבי אלעזר בן
עזריא לנשיא שביטל שכחת התורה
מישראל.

הנה כי כן מטעם זה לא גילו לנו
חכמינו ז"ל בתחילת הסיפור מי
היה אותו תלמיד שגרם לסכסך בין רבן
גמליאל ורבי יהושע, אלא אמרו סתם:
"מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי
יהושע", כדי שלא נבוא להרהר איך
שתציל שכחת התורה מישראל.

נסתבב מכשול כזה על ידי תנא קדוש
כרשב"י.

אך בסופו של דבר כאשר נתברר לכל
התועלת הנפלאה שנתהווה מסכסוך
זה, שלום אמיתי בין תלמידי חכמים,
תיקון נשמות, הצלת שכחת התורה
מישראל, מגלים לנו חכמינו ז"ל סוף
כל סוף: "ואותו תלמיד רבי שמעון בן
יוחאי הזה", כלומר רשב"י שנלחם
מלחמת חורמה עם כל כוחות הטומאה
כדי לבטל שכחת התורה מישראל,
ונרמז בסופי חיבות הפסוק: כי לא
תשכח מפ"י זרע"ו, היינו מפ"י זרעו של
יוחאי" הנרמז בפסוק זה, לכן לא נאה
ולא יאה להביא תיקון כל כך גדול
שתציל שכחת התורה מישראל.